

بررسی میزان جذب سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی در منطقه آزاد اروند

زیبا بتوندی^{۱*}، اصغر رشنودی^۲، رامین علایی روزبهانی^۳، محمد صادقیان^۴^{۱*} - نویسنده مسئول: مربی، کارشناسی ارشد آمارزیستی، گروه عمومی و علوم پایه، دانشکده اقتصاد و مدیریت دریا، دانشگاه علوم و فنون

دریایی خرمشهر

zibatvandi@gmail.com^۲ - مربی، کارشناسی ارشد مدیریت، گروه مدیریت، دانشکده اقتصاد و مدیریت دریا، دانشگاه علوم و فنون دریایی خرمشهر^۳ - دانشجوی دکتری برنامه‌ریزی مدیریت و آموزش محیط زیست، دانشکده محیط زیست، دانشگاه تهران^۴ - دانشجوی کارشناسی، گروه مدیریت، دانشکده اقتصاد و مدیریت دریا، دانشگاه علوم و فنون دریایی خرمشهر

چکیده

توسعه اقتصادی نیازمند سرمایه‌گذاری در بخش‌ها و فعالیت‌های مختلف اقتصادی است. بدون سرمایه‌گذاری در طرح‌های زیربنایی و رونمایی نمی‌توان انتظار گسترش اشتغال، تولید و رفاه اقتصادی را داشت. امروزه بسیاری از کشورهای جهان تمایل شدیدی به جذب سرمایه‌های خارجی پیدا کرده‌اند. بدین منظور یکی از راه‌های مفید و مناسب، ایجاد مناطق آزاد تجاری - صنعتی است. شناخت تنگناها و موانع جذب و گسترش سرمایه‌گذاری در مناطق آزاد، چشم‌انداز روشنی از عوامل مؤثر بر جذب و گسترش سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی ارائه می‌کند. مطالعه حاضر به روش توصیفی - همبستگی بوده و جامعه آماری شامل کلیه کارکنان محترم منطقه آزاد اروند شهرستان خرمشهر می‌باشد که ۱۰۰ نفر از کارکنان به کمک روش نمونه‌گیری تصادفی ساده بعنوان نمونه انتخاب گردیدند. ابزارهای مورد استفاده شامل پرسش‌نامه‌های مشخصات فردی و سؤالاتی پیرامون موضوع میزان جذب سرمایه‌گذاری بود و اطلاعات به وسیله روشهای آمار توصیفی و استنباطی از قبیل جداول فراوانی، آنالیز واریانس و آزمون تی در نرم افزار SPSS تجزیه و تحلیل شدند. علیرغم اینکه بنظر می‌رسد میزان جذب سرمایه در منطقه آزاد اروند مناسب بوده است با توجه به موقعیت عالی و ویژه این منطقه نظیر دارا بودن مرز خاکی با کشور عراق و مجاورت با بصره دومین استان بزرگ این کشور و دروازه ورود به مدیترانه، وجود امکانات حمل و نقل هوایی، ریلی، دریایی و جاده‌ای، دسترسی آسان به راه‌های آبی بین‌المللی، دارا بودن زیرساخت‌های لازم و پیشرفته و خدمات عمومی، استعداد کشاورزی و صیادی وسیع منطقه و تلاش در جهت صدور محصولات تولیدی به کشورهای همجوار، وجود صنایع نفت و پتروشیمی شایسته است مسئولین با در نظر گرفتن مزایا و شرایط منطقه آزاد اروند و با بکارگیری نیروهای متخصص و بومی آشنا به خصوصیات منطقه و استفاده از نظرات کارشناسان، کارکنان سازمان با خط مشی‌گذاری و جهت‌گیریهای استراتژیک در جهت جذب هر چه بیشتر سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی تلاش نمایند.

واژگان کلیدی: تجارت خارجی، سرمایه‌گذاری خارجی، مناطق آزاد تجاری، سرمایه‌گذاری داخلی، جذب سرمایه‌گذار، مزایای سرمایه‌گذاری.

توسعه اقتصادی نیازمند سرمایه گذاری در بخش ها و فعالیت های مختلف اقتصادی است. بدون سرمایه گذاری در طرح های زیربنایی و رونمایی نمی توان انتظار گسترش اشتغال، تولید و رفاه اقتصادی را داشت (کریمی، ۱۳۹۱). به این دلیل که امروزه توسعه به عنوان یک مسئله بین المللی حائز اهمیت است، بسیاری از کشورهای جهان تمایل شدیدی به جذب سرمایه های خارجی پیدا کرده اند، به طوری که جذب سرمایه گذاری خارجی از مهم ترین عوامل توسعه از منظر بین المللی به شمار می رود. با جذب سرمایه گذاری های خارجی می توان نسبت به احداث زیرساخت ها و امکانات مورد نیاز از طریق روش های رایج سرمایه گذاری خارجی اقدام کرد. توسعه کشورهای به مثابه فرایندی بین المللی از طریق پیوند با اقتصاد و بازار جهانی شکل می گیرد و توانمندی های اقتصادی کشورها نیز در مقابل با این اقتصاد و بازار به وجود می آید. در کشورهایی که، به علت پایین بودن درآمد سرانه، حجم پس اندازها ناکافی است، سرمایه گذاری های خارجی بخشی از نیاز کشور به منابع مالی را تأمین می کند. به این ترتیب، سرمایه گذاری های خارجی از یک سو رشد اقتصادی را به دنبال دارد، و از سوی دیگر - لاقلاً در کوتاه مدت - از فشار بر تراز پرداخت های خارجی، که در نتیجه افزایش تقاضا برای کالاهای وارداتی ایجاد شده است، می کاهد.

بیش از سه دهه پیش مناطق آزاد بر بنیاد نگرش های برون نگر؛ مبتنی بر مزیتها و فرصت های اقتصادی، قابلیت دسترسی به بازارهای مصرف و با هدف گسترش صادرات، شکل گرفتند. مناطق آزاد تجاری - صنعتی یا مناطق پردازش صادرات و واردات به عنوان یکی از ابزارهای گسترش صادرات صنعتی و تسهیل دسترسی کشورها به بازارهای جهانی مورد توجه اغلب دولتمردان و اقتصاددانان قرار گرفته است. تجربه استفاده از مناطق آزاد در کشورهای در حال توسعه جزء اصلی چارچوب استراتژی توسعه صادرات با هدف جذب سرمایه گذاری های خارجی، توسعه صادرات صنعتی، ایجاد اشتغال و کسب تکنولوژی جدید بوده است، امروزه تجربه بسیاری از کشورها مانند چین، کره جنوبی و تایوان نشان می دهد که می توان با ایجاد مناطق آزاد تجاری امکان جذب سرمایه گذاری خارجی را فراهم آورد و به توسعه صادرات کالاهای صنعتی و در نتیجه درآمدهای ارزی کشور افزود. این مناطق با برخورداری از معافیت های مالیاتی و گمرکی و دوری از قوانین بازدارنده داخلی، برخورداری از امکانات زیربنایی مناسب و سازمانهای اجرایی کار آمد و ... می توانند سرمایه گذاری های خارجی را به دلیل بهره گیری از مزیت نسبی همچون ارزانی نیروی کار و مواد اولیه و نزدیکی به بازارهای مصرف جذب کنند. مناطق آزاد تجاری در صورت توفیق می توانند سرمایه های خارجی را برای گسترش صنعت صادرات گرا، انتقال تکنولوژی و ایجاد فرصت های شغلی مناسب به کار برند و اقتصاد بسته و ناکارای داخلی را به اقتصاد بین المللی گره بزنند، بنابراین ایجاد و توسعه مناطق آزاد تجاری می تواند به عنوان یک خط مشی سریع و راهی میانبر برای تحقق اهدافی چون جذب سرمایه های داخلی و خارجی و صنعتی شدن سریع به منظور توسعه صادرات غیرنفتی مورد استفاده قرار گیرد. توسعه اقتصادی نیازمند سرمایه گذاری در بخش ها و فعالیت های مختلف اقتصادی است.

در کشور ما نیز با توجه به حضور کم رنگ اقتصاد ملی در عرصه رقابت جهانی؛ ایجاد مناطق آزاد به عنوان عاملی مؤثر در جهت جبران فرصت های از دست رفته و توسعه صادرات، ایجاد اشتغال سالم و مولد، ارتقای جایگاه اقتصادی کشور، بهره مندی از اقتصاد رقابتی و جذب سرمایه داخلی و خارجی مورد توجه و تأکید سیاستگذاران نظام اقتصادی کشور می باشد.

با توجه به این که عامل سرمایه یکی از عوامل اصلی در رشد و توسعه کشورها محسوب می شود و متغیرهای دیگر اقتصادی از جمله اشتغال، تولید ناخالص ملی، عرضه کالا و خدمات و ... مستقیماً از این عامل تأثیر می پذیرند، شناخت تنگناها و موانع جذب و گسترش سرمایه گذاری در مناطق آزاد، چشم انداز روشنی از عوامل مؤثر بر جذب و گسترش سرمایه گذاری داخلی و خارجی را ارائه می کند.

هامادا ۱۹۷۴ نخستین چارچوب نظری را برای تجزیه و تحلیل مفهوم اقتصادی منطقه آزاد گمرکی ارائه نمود. منطقه ای که مأموریتش معافیت گمرکی به منظور جذب سرمایه گذاران خارجی است. وی مدل هکشر - اوهلین ۱ را در تجارت خارجی در نظر گرفته است. در این مدل با فرض مستقر نبودن صنایع داخلی در این مناطق موفقیت مناطق آزاد منوط به سرمایه گذاری خارجی است. هامادا نتیجه گرفت که شرکت ها در منطقه ای سرما یه - گذاری می کنند که مایل به پذیرش بازده سرمایه کمتر از اقتصاد داخلی باشند. وی نشان داد که حرکت سرمایه های خارجی به منطقه پردازش صادرات رفاه اقتصادی کشور میزبان را کاهش می دهد، هدف مدل وی تعیین اشتغال و آثار رفاهی ایجاد مناطق آزاد بود (هامادا، ۱۹۷۴).

وار در سال ۱۹۸۳ نیز در مطالعات خود انواع پیوندها و ارتباطات مفید مناطق آزاد با اقتصاد داخلی را مورد توجه قرارداد. بطوری که این پیوندها را می توان در دو دسته پیوندهای فراز و نشیب طبقه بندی نمود. نخستین نوع این پیوندها شامل استفاده از مواد خام داخلی و همکاری بنگاههای داخلی، ترویج تولیدات صنعتی، فرصت های اشتغال، انتقال دانش تکنولوژی و توسعه منطقه ای می باشد. بنگاه های داخلی برای تولید کالاهای صادراتی از سه نوع داده استفاده می نمایند: داده های واسطه ای، کالاهای سرمایه های و نیروی کار. پیوندهای فراز نه تنها قیمت کالاهای واسطه ای موجود را افزایش می دهند بلکه برای کالاهای تولید شده داخلی تقاضا ایجاد می نماید، بنابراین نوع دوم پیوند مناطق آزاد با اقتصاد داخلی یعنی پیوندهای نشیب در قالب فروش بخشی از تولیدات مناطق آزاد به بازار داخلی صورت می گیرد (وار، ۱۹۸۳).

براساس تحقیقات کاربردی ارادونا اگارول (۲۰۰۵) که عملکرد مناطق پردازش صادرات را در منطقه شمال آسیا (هند، سریلانکا و بنگلادش) مقایسه می نماید دو شاخص عملکرد مناطق پردازش صادرات یعنی عملکرد صادرات و مشارکت سرمایه گذاری مستقیم خارجی در کانون توجه قرار گرفته است. بر اساس نتایج این مطالعه، مناطق پردازش صادرات از موقعیت بهتر و جدیدتر، زیرساخت های کارآمد، امتیازات مالی عمومی، امتیازات غیرمالی به بنگاهها، معافیت از پرداخت حقوق و عوارض گمرکی سود می برند. این عوامل فضای سرمایه گذاری مناسبی را تأمین می نمایند و عامل مهمی در جذب سرمایه گذاری مستقیم خارجی در مناطق بوده و در کاهش هزینه های صادرات و افزایش مزایای رقابتی بنگاهها مؤثر می باشد. بنابراین، عملکرد این مناطق در جذب سرمایه گذاری و توسعه صادرات رقابتی ارتباط مستقیمی با موارد ذیل دارد: موقعیت مناطق شامل توسعه یافتگی منطقه، مجاورت منطقه به بندر، فرودگاه و شهرهای بزرگ، درجه توسعه یافتگی کشور، هزینه نیروی کار و دسترسی به مواد خام، امکانات زیربنایی شامل آب، برق، انبار، گاز، ایستگاه پلیس و آتش نشانی و بان کها، زیرساخت های خارج از منطقه شامل امکانات حمل و نقل به منطقه، جاده های صنعتی به منطقه، امکانات بندری، زیرساخت های اجتماعی درون منطقه شامل منازل مسکونی، مدارس، بیمارستان ها و امکانات تفریحی، کیفیت حکومت منطقه شامل بوروکراسی کارآمد، سرویس های اقتصادی، ساختار قوانین و مقررات شفاف و آشکار، سیاست امتیازات دولتی: امتیازات مالی شامل واردات مواد خام، داده های واسطه ای، کالا های سرمایه ای آزاد از حقوق و عوارض گمرکی و معافیت درآمد مالیاتی. انگیزه های غیرمالی شامل تخفیف در قوانین صنعت یشدن از قبیل قوانین نیروی کار (اگارول، ۲۰۰۵).

در ایران در زمینه جذب سرمایه گذاری خارجی فاضل (۱۳۷۱) در پژوهش خود تحت عنوان "نقش مناطق آزاد تجاری در جلب سرمایه های خارجی" سه منطقه آزاد تجاری کیش، قشم و چابهار را مورد بررسی قرار داده است و نتایج ذیل را از این پژوهش استخراج نموده است: منطقه آزاد کیش می بایست بر اساس مدل سیاحتی -تجاری با تأکید بر جنبه های سیاحتی برای توسعه و سرمایه گذاری معرفی گردد، منطقه آزاد قشم مدل صنعتی -تجاری با تأکید بر محور قرارگرفتن فعالیت های صنعتی مطرح شود. برای منطقه آزاد چابهار، مدل تجاری -صنعتی که تجارت نقش اساسی را در توسعه منطقه ایفاء خواهد نمود مورد توجه قرار گیرد. در انتخاب سرمایه گذاران خارجی نهایت دقت به عمل آید تا افرادی انتخاب شوند که دانش و تجربه فنی خود را به منطقه منتقل و آموزش های لازم را در اختیار بگذارند (فاضل، ۱۳۷۱).

همچنین، برای مناطق آزاد سه گانه دهه ۷۰ در ایران سرلک (۱۳۷۴) در پایان نامه خود تحت عنوان "ارزیابی صحت مکانیابی مناطق آزاد تجاری -صنعتی ایران" سه منطقه آزاد کیش، قشم و چابهار و همچنین شهرستانهای بندرعباس، بوشهر، بندرانزلی و ساری را مورد مطالعه قرار داده است. بر اساس فروض تحقیق مناطق آزاد کیش، قشم و چابهار جزء مناطقی که با روش علمی مکانیابی به عنوان مکان های مناسب جهت ایجاد مناطق آزاد تجاری و صنعتی انتخاب شدند نمی باشند. بر اساس این تحقیق شهرستان های بندرعباس، بوشهر، انزلی و ساری به عنوان مکان های مستعد و مناسب جهت ایجاد مناطق آزاد تجاری و صنعتی معرفی شده اند (سرلک، ۱۳۷۴).

در زمینه عوامل بازدارنده سرمایه گذاری، کریمی (۱۳۷۶) در تحقیقی تحت عنوان "بررسی موانع جذب سرمایه گذاری در منطقه آزاد کیش به مطالعه و بررسی مشکلات و موانع منطقه آزاد کیش" در جذب سرمایه پرداخته است. در این تحقیق، منظور از سرمای هگذاری امکان سرمایه گذاری توسط هر دو گروه خارجی و داخلی است و منظور از موانع جذب سرمایه گذاری هر عاملی که روند تشکیل و توسعه سرمایه گذاری در منطقه آزاد کیش را تحت تأثیر قرار می دهد. محقق بر اساس این پژوهش به این نتیجه می رسد که در منطقه آزاد کیش با وجود نشانه هایی از رونق فعالیت های زیربنایی، توسعه صنعت و تجارت این منطقه دارای مشکلات و موانع مختلفی جهت جذب سرمایه می باشد (کریمی، ۱۳۷۶).

حسینی (۱۳۷۸) در زمینه ارزیابی عملکرد مناطق آزاد ایران براساس تحلیل هزینه - فایده مطالعه موردی چابهار با استفاده از روش تحلیل توصیفی ضمن اشاره به مشخصه های خاص مناطق آزاد به هزینه ها و فواید ایجاد این مناطق در کشور میزبان پرداخته است. از جمله این هزینه ها می توان به

هزینه های عمرانی، هزینه فرصت نیرو یکار، هزینه پرداخت سوسید و امتیازات و مشوقهای واگذاری به بنگاه ها، هزینه های اداری و همچنین برخی از فواید ایجاد این مناطق در کشور از جمله توسعه صادرات و کسب درآمد ارزی، انتقال تکنولوژی، اشتغال زایی، اجاره کارخانجات، منافع حاصل از بکارگیری موادخام داخلی و درآمدهای مالیاتی اشاره نمود. نتیجه تحقیق که با الهام از الگوی تحلیل هزینه - فایده منطقه آزاد جاکارتا در اندونزی است آن است که می توان نرخ بازده مثبت و قابل قبولی برای عملکرد منطقه آزاد چابهار بدست آورد (حسینی، ۱۳۷۸).

در خصوص صادرات غیرنفتی براساس مطالعات وفاداری (۱۳۷۹) تحت عنوان " نقش مناطق آزاد تجاری - صنعتی در توسعه صادرات غیرنفتی ایران " مناطق آزاد تجاری - صنعتی بویژه در کشورهای درحال توسعه امکانات جدیدی را برای افزایش صادرات فراهم می آورد که سبب ایجاد اشتغال شده و انتقال تکنولوژی و سرمایه گذاری خارجی را به همراه داشته و موجب افزایش درآمد ملی و درآمدهای ارزی می شود. براساس شواهد و اطلاعات موجود، کشورها از ایجاد مناطق آزاد بهره لازم را کسب نکرده است. همچنین، عدم سرمایه گذاری دولت در بخش امکانات و تأسیسات زیربنایی، فراهم نبودن شرایط مناسب برای سرمایه گذاران و جذب سرمایه های خارجی، فقدان سیاست های کلان اقتصادی و ارزی متناسب با مناطق آزاد و فقدان نیروی کار ارزان بوده است. همچنین عدم ثبات سیاسی و اقتصادی و تضمین سرمایه در مناطق آزاد را می توان از موانع اصلی جذب سرمایه خارجی به حساب آورد (وفاداری، ۱۳۷۹).

کریمی امیری در زمینه ظرفیت مناطق آزاد تجاری (۱۳۸۱) در پایان نامه خود تحت عنوان " بررسی ظرفیت های بالقوه و بالفعل مناطق آزاد تجاری ایران جهت تحقق راهبرد توسعه صادرات " فرضیاتی را مورد آزمون قرار داده است. نتایج حاکی از آن است که انتخاب نامناسب این مناطق از لحاظ موقعیت جغرافیایی، مدیریت نامناسب ملی، منطق های و سازمانی، محدودیت، نارسایی و نامشخص صبودن پاره ای از قوانین و مقررات مربوط به این مناطق و عدم وجود و کمبود اعتبارات جهت امکانات زیربنایی و خدماتی مناسب و زیرساخت های پیشرفته در مناطق آزاد ایران موجب عدم موفقیت این مناطق در زمینه توسعه صادرات گردیده است (کریمی امیری، ۱۳۸۱).

۲- روش بررسی

این مطالعه توصیفی - همبستگی بصورت مقطعی در دوره زمانی شش ماهه دوم سال ۱۳۹۲ انجام شد. جامعه آماری شامل کلیه کارکنان منطقه آزاد اروند می باشد که جهت بررسی میزان جذب سرمایه گذاری داخلی و خارجی به عنوان جامعه آماری مد نظر قرار گرفت. نمونه تحقیق ۱۰۰ نفر از این کارکنان بودند که به روش تصادفی ساده انتخاب شدند. ابزارهای مورد استفاده پرسش نامه ای شامل دو بخش مشخصات فردی و سولاتی پیرامون موضوع میزان جذب سرمایه گذاری بود.

با استفاده از نرم افزار SPSS در دو بعد آمار توصیفی (فراوانی، درصد، درصد فراوانی و فراوانی تجمعی و نمودار میله ای و دایره ای) و آمار استنباطی با استفاده از آزمون آنالیز واریانس یک طرفه و همچنین آزمون تی مستقل تجزیه و تحلیل داده ها انجام گردید.

۳- یافته ها

یافته های حاصل از پژوهش نشان می دهد از میان کل پاسخگویان تحقیق ۵۰٪ درصد (۵۰ نفر) از آنها مرد (جنس مذکر) و ۵۰٪ درصد (۵۰ نفر) زن (جنس مؤنث) بوده. همچنین از لحاظ مدرک تحصیلی پاسخ دهندگان ۱۰٪ درصد (۱۵ نفر) از آنها دارای مدرک کاردانی، ۵۴٪ درصد (۴۷ نفر) دارای مدرک کارشناسی، ۲۶٪ درصد (۲۳ نفر) دارای مدرک کارشناسی ارشد و ۱۰٪ درصد (۱۵ نفر) دارای مدرک دکتری بودند و به لحاظ وضعیت استخدامی ۲۶٪ درصد (۲۳ نفر) از آنها رسمی، ۲۸٪ درصد (۲۴ نفر) پیمانی، ۲۰٪ درصد (۲۰ نفر) قراردادی، ۱۶٪ درصد (۱۸ نفر) شرکتی و ۱۰٪

درصد (۱۵ نفر) ساعتی بودن در جدول یک میانگین نمرات، انحراف معیار، مینیمم و ماکزیمم میزان سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی بر اساس داده‌های حاصله نمایش داده شده است.

جدول ۱- مقادیر آمار توصیفی میزان جذب سرمایه‌گذاری در منطقه آزاد اروند بر اساس نظر پاسخ‌دهندگان

میزان جذب سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی	تعداد	حداقل	حداکثر	میانگین	انحراف معیار
	۱۰۰	۶۹	۱۷۰	۱۲۵/۱۶	۲۹/۴۱

با استفاده از آزمون تی یک نمونه‌ای می‌توان ($t=18/06$ $sig=0/85$) گفت از لحاظ پاسخ دهندگان میزان جذب سرمایه‌گذاری در منطقه آزاد اروند مناسب بوده است. همچنین به کمک آزمون تی دو نمونه‌ای مستقل مقایسه بین نظر زنان و مردان شرکت‌کننده در تحقیق بررسی شد که نتایج نشان داد بین دو گروه در رابطه با میزان جذب سرمایه تفاوت نظری وجود ندارد ($t=-1/4$ و $sig=0/92$). اما آزمون آنالیز واریانس یک طرفه نشان داد بین نظرات کارکنان با سطوح تحصیلی مختلف در مورد میزان جذب سرمایه‌گذاری تفاوت نظر وجود دارد ($F=11/97$ $sig=0$). نتایج آمار توصیفی مربوط به میزان جذب سرمایه‌گذاری بر اساس سطوح تحصیلی کارکنان در جدول ۲ ارائه شده است.

جدول ۲- مقادیر آمار توصیفی میزان جذب سرمایه‌گذاری بر اساس سطوح تحصیلی پاسخ‌دهندگان

مدرک تحصیلی والدین	میانگین	انحراف معیار	خطای استاندارد
کاردانی	۷۷/۲۰	۵/۸۹	۲/۶۳
کارشناسی	۱۲۵/۹۳	۲۶/۶۸	۵/۱۳
کارشناسی ارشد	۱۵۵/۳۸	۷۳/۲۲	۶/۳۰
دکتری	۱۵۳/۶۰	۴۳/۹۳	۱۹/۶۴
کل	۱۳۱/۴۸	۳۴/۴۱	۴/۸۶

استفاده از آزمون Tukey در این باره بیانگر آن است که میانگین میزان جذب سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی از نظر افراد دارای مدرک کاردانی به طور معناداری در مقایسه با سایر افراد دارای سطوح تحصیلی پایین تر است و کسانی که دارای تحصیلات کارشناسی به بالا داشتند میزان جذب سرمایه را مناسب‌تر می‌دانستند.

به کمک آزمون آنالیز واریانس میزان جذب سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی با نوع رابطه استخدامی کارکنان بررسی گردید که نتایج نشان داد بین نوع استخدام و نظر آنها در مورد میزان جذب سرمایه رابطه‌ای وجود ندارد ($F=1/6$, $\text{sig}=0/18$).

۴- نتیجه‌گیری

علیرغم اینکه بنظر می‌رسد میزان جذب سرمایه در منطقه آزاد اروند مناسب بوده است با توجه به موقعیت عالی و ویژه این منطقه نظیر دارا بودن مرز خاکی با کشور عراق و مجاورت با بصره دومین استان بزرگ این کشور و دروازه ورود به مدیترانه، وجود امکانات حمل و نقل هوایی، ریلی، دریایی و جاده-ای، دسترسی آسان به راه‌های آبی بین‌المللی، دارا بودن زیرساخت‌های لازم و پیشرفته و خدمات عمومی، استعداد کشاورزی و صیادی وسیع منطقه و تلاش در جهت صدور محصولات تولیدی به کشورهای همجوار، وجود صنایع نفت و پتروشیمی و افزایش میزان تقاضای جهانی برای محصولات نفتی و پتروشیمی و امکان ایجاد بورس این کالاها، دارا بودن ظرفیت‌های سیاحتی و تفریحی منطقه، نیروی کار ارزان، معافیت مالیاتی ۲۵ درصدی می‌تواند عوامل مهم و موثری در جذب هر چه بیشتر سرمایه‌گذاران داخلی و خارجی باشد. در این راستا مسئولین مربوطه شایسته است با در نظر گرفتن مزایا و شرایط منطقه آزاد اروند و با بکارگیری نیروهای متخصص و بومی آشنا به خصوصیات منطقه و استفاده از نظرات کارشناسان، کارکنان سازمان با خط مشی‌گذاری و جهت‌گیریهای استراتژیک در جهت جذب هر چه بیشتر سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی تلاش نمایند.

منابع و مراجع

- [۱] حسینی، م. (۳۷۸). ارزیابی مناطق آزاد ایران بر اساس تحلیل هزینه-فایده: مطالعه موردی چابهار. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت مدرس.
- [۲] سرلک، م. (۱۳۷۴). ارزیابی صحت مکان‌یابی مناطق آزاد تجاری-صنعتی ایران. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تهران، دانشکده علوم اداری و مدیریت بازرگانی.
- [۳] فاضل، ح. (۱۳۷۱). نقش مناطق آزاد در جلب سرمایه‌های خارجی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تهران، دانشکده علوم اداری و مدیریت بازرگانی.
- [۴] کریمی، و. (۱۳۷۶). بررسی موانع جذب سرمایه‌گذاری در منطقه آزاد کیش. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تهران.
- [۵] کریمی امیری، خ. (۱۳۸۱). بررسی ظرفیت‌های بالقوه و بالفعل مناطق آزاد تجاری به منظور راهبرد توسعه صادرات. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تهران.
- [۶] کریمی‌نیا، ا. مقدم، م. (۱۳۹۱). بررسی عوامل جذب سرمایه‌گذاری در منطقه آزاد اروند. مجله اقتصادی- ماهنامه بررسی مسائل و سیاست‌های اقتصادی، شماره ۷: ۵-۲۸.
- [۷] وفاداری، ک. (۱۳۷۱). نقش مناطق آزاد در توسعه صادرات غیر نفتی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه امام صادق.

[۸] Aggarwal, A. (۲۰۰۵). Performance of export processing zone: a comparative analysis of India, Srilanka and Bangladesh.

کنفرانس سزماه ۱۳۹۴ الانه

کسب و کار

مدیریت و اقتصاد

Annual Conference on
**Management and
Business Economics**

18 December 2015

-
- [۹] Hamada,k. (۱۹۷۴). An economic analysis of duty free zone. journal of international economics, ۴(۳), ۲۲۵-۲۴۱.
- [۱۰] War,P.(۱۹۸۹). Export processing zones. World bank research, ۴(۱),۶۵-۶۸.

Archive of SID